Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2026/1729

2026 7 13

TARYBOS SPRENDIMAS (BUSP) 2026/1729

2026 m. liepos 10 d.

kuriuo dinamiškoje regiono saugumo aplinkoje remiama teritorija be masinio naikinimo ginklų Artimuosiuose Rytuose (AR TBMNG)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 28 straipsnio 1 dalį ir 31 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai pasiūlymą,

kadangi:

(1) 2016 m. Visuotinė Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategija ir 2003 m. Europos Sąjungos kovos su masinio naikinimo ginklų (MNG) platinimu strategija grindžiamos įsitikinimu, kad geriausias būdas išlaikyti tarptautinę tvarką yra daugiašalis požiūris į saugumą, įskaitant nusiginklavimą ir ginklų neplatinimą;

(2) todėl Sąjungos politikoje numatyta laikytis esamų nusiginklavimo ir ginklų neplatinimo sutarčių, susitarimų bei normų, juos įgyvendinti ir stiprinti jų įgyvendinimą bei visuotinimą ir bendradarbiauti su trečiosiomis valstybėmis bei joms padėti įgyvendinti jų pareigas pagal daugiašales konvencijas ir režimus;

(3) 2008 m. liepos 13 d. įvykusio Vidžemio jūros regionui skirto Paryžiaus aukščiausiojo lygio susitikimo bendrąja deklaracija, kuria sukurta Vidžemio jūros sąjunga, dar kartą patvirtintas bendras siekis užtikrinti taiką ir saugumą regione, kaip išdėstyta 1995 m. lapkričio 27–28 d. Europos ir Vidžemio jūros regiono valstybių konferencijoje patvirtintoje Barselonos deklaracijoje, *inter alia*, laikantis tarptautinių sutarčių ir konvencijų dėl MNG, taip pat pasitelkiant regioninius susitarimus, pavyzdžiui, kuriant teritorijas be branduolinių ginklų;

(4) Branduolinio ginklo neplatinimo sutarties (NPT) 2010 m. peržiūros konferencijoje buvo pabrėžta proceso, kuriuo siekiama visapusiško jos 1995 m. rezoliucijos dėl Artimųjų Rytų (toliau – 1995 m. rezoliucija) įgyvendinimo, svarba. Tuo tikslu 2010 m. NPT peržiūros konferencijoje pritarta praktiniams žingsniams, *inter alia*, tam, kad būtų apsvarstyti visi pasiūlymai, kuriais siekiama remti 1995 m. rezoliucijos įgyvendinimą, be kita ko, Sąjungos pasiūlymas surengti tolesnių veiksmų seminarą, susijusį su 2008 m. birželio mėn. surengtu seminaru;

(5) be to, NPT 2010 m. peržiūros konferencijoje buvo pripažinta, kad svarbus vaidmuo įgyvendinant 1995 m. rezoliuciją tenka pilietinei visuomenei, ir buvo paraginta dėti visas su tuo susijusias pastangas;

(6) 2018 m. gegužės 24 d. pristatytoje Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus Nusiginklavimo darbotvarkėje *„Mūsų bendros ateities užtikrinimas“* išreikštas įsipareigojimas dirbti kartu su JT valstybėmis narėmis, kad būtų stiprinamos ir konsoliduojamos teritorijos be branduolinio ginklo, be kita ko, remiant tolesnį tokių teritorijų kūrimą, be kita ko, Artimuosiuose Rytuose. Tie ketinimai dar kartą pabrėžti 2024 m. rugsėjo 22 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtame Jungtinių Tautų pakte dėl ateities, kuriame JT valstybės narės pareiškė ketinančios stiprinti tarptautinę taiką ir saugumą, įgyvendinant, *inter alia*, siekį kurti teritorijas be branduolinio ginklo;

(7) Sąjunga daug kartų yra pareiškusi esanti pasirengusi prisidėti prie proceso, kuriuo Artimuosiuose Rytuose siekiama sukurti teritoriją be MNG (AR TBMNG), remdama pasitikėjimo stiprinimo procesus, visų pirma rengiant Sąjungos seminarus ir praktinius seminarus, kaip antai surengtus 2008 m., 2011 m. bei 2012 m., taip pat įgyvendinant Sąjungos remiamus Jungtinių Tautų Nusiginklavimo tyrimų instituto (UNIDIR) pasitikėjimo stiprinimo priemonių projektus, kuriais siekiama sukurti tokią teritoriją remiantis Tarybos sprendimais (BUSP) 2019/938 ([1]) ir (BUSP) 2023/1306 ([2]);

(8) todėl Sąjunga turėtų toliau palaikyti procesą, kuriuo siekiama sukurti AR TBMNG, toliau remiant UNIDIR tuo tikslu vykdomą darbą,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

1. Kad būtų daroma pažanga, susijusi su Sąjungos pasiryžimu sukurti AR TBMNG, Sąjunga rems UNIDIR projektą, kurio bendrieji tikslai yra šie:

— padėti švelninti regionines MNG platinimo tendencijas;

— skatinti regioninius saugumo susitarimus ir ginklų kontrolę, ginklų neplatinimą ir nusiginklavimo normas bei procesus;

— gilinti supratimą apie AR TBMNG ir dabartinių regioninių bei tarptautinių pokyčių sąryšį, ir

— skatinti veiksmingą, patikrinamą, įtraukią ir tvarią AR TBMNG.

2. Išsamus projekto aprašymas išdėstytas šio sprendimo priede pateiktame projekto dokumente.

2 straipsnis

1. Už šio sprendimo įgyvendinimą yra atsakingas Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai (toliau – vyriausiasis įgaliotinis).

2. 1 straipsnio 1 dalyje nurodyto projekto techninį įgyvendinimą vykdo UNIDIR; jis šią užduotį atlieka vyriausiojo įgaliotinio atsakomybe. Tuo tikslu vyriausiasis įgaliotinis sudaro būtinus susitarimus su UNIDIR.

3 straipsnis

1. 1 straipsnio 1 dalyje nurodytam projektui įgyvendinti skiriama finansinė orientacinė suma yra 2 000 001 EUR.

2. Iš 1 dalyje nustatytos sumos finansuojamos išlaidos tvarkomos laikantis Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų taisyklių ir procedūrų.

([1]) 2019 m. birželio 6 d. Tarybos sprendimas (BUSP) 2019/938, kuriuo remiamas pasitikėjimo stiprinimo procesas siekiant sukurti teritoriją be branduolinių ir visų kitų masinio naikinimo ginklų Artimuosiuose Rytuose (OL L 149, 2019 6 7, p. 63, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2019/938/oj).

([2]) 2023 m. birželio 26 d. Tarybos sprendimas (BUSP) 2023/1306, kuriuo kintančioje regiono saugumo aplinkoje remiamas projektas dėl teritorijos be masinio naikinimo ginklų Artimuosiuose Rytuose (AR TBMNG) (OL L 161, 2023 6 27, p. 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1306/oj).

3. Komisija prižiūri, kad iš 1 dalyje nurodytos sumos finansuojamos išlaidos būtų tinkamai tvarkomos. Tuo tikslu ji sudaro susitarimą dėl įnašo su UNIDIR. Tame susitarime nustatoma, kad UNIDIR turi užtikrinti Sąjungos įnašo matomumą, proporcingą jo dydžiui.

4. 3 dalyje nurodytą susitarimą dėl įnašo Komisija stengiasi sudaryti kuo greičiau po šio sprendimo įsigaliojimo. Ji informuoja Tarybą apie sunkumus, kurie kyla to proceso metu, ir praneša apie to susitarimo sudarymo datą.

4 straipsnis

1. Vyriausiasis įgaliotinis praneša Tarybai apie šio sprendimo įgyvendinimą kas 12 mėnesių teikdamas UNIDIR rengiamas aprašomąsias ataskaitas. Taryba tų ataskaitų pagrindu atlieka įvertinimą.

2. Komisija teikia informaciją apie 1 straipsnio 1 dalyje nurodyto projekto įgyvendinimo finansinius aspektus.

5 straipsnis

1. Šis sprendimas įsigalioja jo priėmimo dieną.

2. Šis sprendimas nustoja galioti po 36 mėnesių nuo susitarimo dėl įnašo, nurodyto 3 straipsnio 3 dalyje, sudarymo. Tačiau jis nustoja galioti po šešių mėnesių nuo jo įsigaliojimo, jei iki to laiko nesudaromas joks finansavimo susitarimas.

Priimta Briuselyje 2026 m. liepos 10 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

S. HARRIS

PRIEDAS

Projekto dokumentas

Parama teritorijai be masinio naikinimo ginklų Artimuosiuose Rytuose (AR TBMNG) dinamiškoje regiono saugumo aplinkoje

Kontekstas ir pagrindimas

Masinio naikinimo ginklai (MNG) ir toliau kelia rimtų ir nuolatinių iššūkių Artimuosiuose Rytuose. Šiam regionui būdingi ilgalaikiai branduoliniai iššūkiai, be kita ko, nepakankamai dalyvaujama tarptautinėse sutartyse, esama nedeklaruotų branduolinių ir kitų MNG programų, neišspręsti garantijų klausimai ir nuolat nesilaikoma reikalavimų, o praeityje nustatyti garantijų nesilaikymo atvejai toliau kelia nepasitikėjimą regione.

Be to, neseniai regione buvo naudoti cheminiai ginklai, o klausimai, susiję su Cheminio ginklo uždraudimo konvencijos (CWC) ir Biologinių ginklų konvencijos (BWC) laikymusi, dėl nedalyvavimo ir nesilaikymo atvejų išlieka opūs.

Dar labiau šiuos iššūkius padidina tai, kad nevalstybiniai subjektai taip pat siekė gauti cheminius ginklus ir juos naudojo, o tai rodo, kad nustatytų ginklų neplatinimo normų laikymasis regresuoja ir sudėtinga užtikrinti jų vykdymą konfliktų ir silpno valdymo aplinkybėmis. Pastaruoju metu taip pat suintensyvėjo regiono elito skleidžiama branduolinė retorika; elito atstovai pasisako už branduolinių ginklų kūrimą, jų naudojimą konfliktuose arba išpuolius prieš branduolinę infrastruktūrą, o dėl to padidėjo branduolinių ginklų panaudojimo rizika, konvencinės įtampos ir konfliktų plitimo į MNG sritis galimybė ir padidėjo poreikis skubiai sukurti teritoriją be MNG Artimuosiuose Rytuose.

Ši realybė kartu su diplomatijos regioninės ginklų kontrolės srityje sąstingiu aiškiai rodo, kad reikia skatinti dialogą regioninio nusiginklavimo, ginklų neplatinimo ir ginklų kontrolės klausimais ir kurti regioninio angažavimosi kanalus.

Tikslai

Siūlomu UNIDIR projektu siekiama remti AR TBMNG iniciatyvą propaguojant keturis pagrindinius būsimus AR TBMNG komponentus: 1) ginklų neplatinimą, 2) nusiginklavimą, 3) taikų bendradarbiavimą bei 4) tikrinimą ir garantijas.

Įgyvendinant projektą laikomasi holistinio požiūrio, integruojant tyrimus, gebėjimų stiprinimą, dialogą ir partnerystes su regiono suinteresuotaisiais subjektais ir vyriausybėmis. Vykdant politikos mokslinius tyrimus, projektu bus sukurta įrodymų bazė, būtina bendrai žinių bazei sukurti ir informacija pagrįstam sprendimų priėmimui užtikrinti; gebėjimų stiprinimo veikla pagerins regiono suinteresuotųjų subjektų įgūdžius ir žinias, kad būtų galima nustatyti galimus sprendimus ir jų įgyvendinimo būdus; vedant dialogą, projektu bus sudarytos palankesnės sąlygos komunikacijos kanalams ir erdvei, kad būtų galima nustatyti deeskalavimo, pasitikėjimo stiprinimo ir bendradarbiavimo idėjas, užtikrinant, kad būtų atsižvelgiama į įvairias perspektyvas, o partnerystės su regiono suinteresuotaisiais subjektais ir vyriausybėmis palengvins koordinuotas pastangas ir dalijimąsi ištekliais.

Be to, įgyvendinant projektą rengiami pagrindiniai rezultatų dokumentai bus raštu verčiami į regiono kalbas, kad būtų užtikrintas platus prieinamumas ir sklaida, o tai labai svarbu norint pasiekti plačią auditoriją ir skatinti platų supratimą bei poveikį.

Veikla apims keturis teminius klausimus:

— ginklų neplatinimas siekiant šalinti esamus MNG pajėgumus bei grėsmes ir užkirsti kelią jų atsiradimui ateityje;

— nusiginklavimas siekiant nustatyti veiksmus, kuriais siekiama panaikinti MNG, remiantis esamais mechanizmais ir novatoriškais regioniniais susitarimais tokiems procesams remti;

— taikus bendradarbiavimas siekiant nustatyti naujas ir sustiprinti esamas bendradarbiavimo pastangas, kad būtų didinamas pasitikėjimas, mažinama įtampa, identifikuojamos skaidrumo priemonės ir stiprinami regiono mokslo, technologijų ir vystymosi tikslai;

— tikrinimas ir garantijos siekiant identifikuoti technines priemones, kuriomis būtų užtikrintas dabartinių ir būsimų regiono valstybių įsipareigojimų laikymasis.

Įgyvendinant projektą ši veikla bus vykdoma atsižvelgiant į kintančią regiono ir tarptautinę saugumo aplinką, kuriai būdingi aštrėjantys konfliktai, didesnė branduolinių ginklų reikšmė, įskaitant jų kūrimą, testavimą, naudojimą ir perdavimą, technologijų pažanga, didėjantis regioninis susidomėjimas branduoline energija ir bendradarbiavimu civilinių branduolinių programų srityje, neigiami ir teigiami ilgalaikės MNG srities politikos pokyčiai ir atsirandančios diplomatinės galimybės.

Be to, įgyvendinant projektą bus išnagrinėta, kokį poveikį šios tendencijos, kartu su esamais ir kylančiais regioniniais saugumo iššūkiais, daro teritorijos be MNG apimčiai bei struktūrai ir jos įgyvendinamumui. Pagal projektą taip pat bus teikiama ekspertų parama vykdomiems ir būsimiems regioninio saugumo ir su AR TBMNG susijusiems procesams. Pagrindiniai projekto rezultatų dokumentai ir išvados bus išplatinti ir perduoti atitinkamiems veikėjams ir suinteresuotiesiems subjektams vykdant projekto žinių perdavimo veiklą ir dalyvaujant regioniniuose susitikimuose bei daugiašaliuose procesuose.

Metodika

Remiantis pirmaisiais dviem etapais, kuriais buvo sukurtos bendros žinių apie istorinius įvykius ir pastangas bazės, užtikrintas regiono valstybių pritarimas ir nustatytos politikos susiejimo idėjos, taip pat tolesnių tyrimų ir veiklos sritys, šiame projekto etape šios pastangos bus plečiamos ir jomis bus remiamasi. Pagrindiniai ankstesnių etapų rezultatai ir veikla apėmė pasiūlymus didinti pasitikėjimą vedant daugiapakopius dialogus ir užtikrinant įtraukų dalyvavimą, stiprinti institucinę atmintį kuriant internetines priemones ir gerinti tikrinimą bei reikalavimų laikymąsi naudojantis esamomis tarptautinėmis sistemomis. Įgyvendinant projektą taip pat atkreiptas dėmesys į patirtį, įgytą įgyvendinant ankstesnius susitarimus ir vedant derybas, įgyvendinant paskatas ir saugumo veiksnius, skatinančius regioninį bendradarbiavimą, įskaitant laikotarpiu po BVVP ir 2023 m. spalio mėn. regiono valstybių atliktus koregavimus. Be to, pagal jį nustatytos sutarčių sąlygos ir taikymo sritis, įskaitant du pagrindinius branduolinio nusiginklavimo būdus. Projekto išvadose taip pat aptarti tokie klausimai kaip siuntimo į taikinį priemonės, cheminių ir biologinių ginklų integravimas į draudimų taikymo sritį, įskaitant galimus konkrečius OPCW susitarimus ir papildomas regionines priemones, regioninis bendradarbiavimas taikios branduolinės energijos srityje, didėjantis dirbtinio intelekto ir besiformuojančių technologijų poveikis su MNG susijusiai rizikai ir ginklų kontrolei, taip pat lyginamosios įžvalgos, surinktos esamose zonose be branduolinių ginklų, susijusios su už regiono ribų esančių valstybių vaidmeniu. Vykdant veiklą keturiais teminiais klausimais bus naudinga integruoti politikos ir tyrimų analizės metodus. Tai apima dialogą, gebėjimų stiprinimą, specializuotus informacinius pranešimus, imitavimo ir teorinio modeliavimo pratybas, žinių perdavimą ir regionines partnerystes.

Veikla ir rezultatai

Ginklų neplatinimas

Įgyvendinant projektą bus nagrinėjamos teritorijos be masinio naikinimo ginklų Artimuosiuose Rytuose (AR TBMNG) proceso ir regioninio bei pasaulinio nusiginklavimo, ginklų neplatinimo ir ginklų kontrolės tendencijų sąsajos, nustatant galimybes stiprinti šias sąsajas nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis. Projektu taip pat bus įvertinta regioninė ginklų platinimo dinamika, įskaitant pokyčius, susijusius su pažangiais kariniais pajėgumais, galimais nekonvenciniais pajėgumais ir naujai atsirandančiomis su MNG susijusiomis susirūpinimą keliančiomis sritimis.

Projektas palengvins vyriausybių atstovų ir ekspertų regioninį bendradarbiavimą siekiant keistis nacionalinėmis perspektyvomis dėl su MNG susijusių grėsmių bei iššūkių ir nustatyti konstruktyvius požiūrius bei susieti idėjas, kaip juos įveikti.

Projektu taip pat bus remiamos pastangos stiprinti regioninius teisinius, techninius ir diplomatinius pajėgumus didinant supratimą apie esamas tarptautines ginklų neplatinimo sistemas ir pareigas, be kita ko, pagal Branduolinio ginklo neplatinimo sutartį (NPT), Biologinių ginklų konvenciją (BWC) ir Cheminio ginklo uždraudimo konvenciją (CWC), taip pat apie patirtį, įgytą esamose zonose be branduolinio ginklo, ir jų svarbą AR TBMNG procesui.

Pagal šią veiklos kryptį įgyvendinant projektą bus parengtas ***vienas tyrimų dokumentas***, kuriame bus nagrinėjamos AR TBMNG ir regioninių bei pasaulinių ginklų neplatinimo, nusiginklavimo ir ginklų kontrolės tendencijų sinergijos, kartu nustatant galimybes skatinti jas nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis. Taip pat bus sušauktas ***vienas dialogas***, kad būtų remiamos ir inicijuojamos vyriausybių atstovų ir ekspertų diskusijos, dalijamasi nacionalinėmis perspektyvomis dėl MNG grėsmių ir iššūkių regione ir nustatomos siejančios idėjos, kaip juos įveikti.

Nusiginklavimas

Vykdant projekto veiklą bus nagrinėjama istorinė nusiginklavimo MNG srityje patirtis įvairiomis regioninėmis ir tarptautinėmis aplinkybėmis, akcentuojant Artimųjų Rytų atžvilgiu aktualią patirtį ir įžvalgas. Projektu taip pat bus sudarytos palankesnės sąlygos struktūrizuotoms, scenarijais grindžiamoms diskusijoms siekiant išnagrinėti būdus ir paskatas daryti pažangą įgyvendinant regioninį nusiginklavimą MNG srityje įvairiomis politinėmis ir saugumo sąlygomis, taip pat su tokia pažanga susijusių veiksmų sekos nustatymo galimybes. Be to, projektu bus remiamas angažavimasis, kuriuo būtų stiprinami diplomatinių ir pilietinės visuomenės suinteresuotųjų subjektų gebėjimai, kad jie geriau suprastų nusiginklavimo tikrinimo metodus, kuriais gali būti grindžiamos ir palaikomos regioninės iniciatyvos.

Pagal šią veiklos kryptį įgyvendinant projektą bus parengtas ***vienas tyrimų dokumentas***, kuriame bus išanalizuota pagrindinė dinamika, iššūkiai ir pamokos, svarbūs siekiant paspartinti nusiginklavimą MNG srityje ir jo tikrinimą Artimuosiuose Rytuose, daug dėmesio skiriant tam, kaip ateityje dedant pastangas galima pasinaudoti tarptautine ir regionine patirtimi. Tai taip pat apims regioninio nusiginklavimo tikrinimo proceso įgyvendinimo reikalavimų, koncepcijų ir formatų galimybių studiją. Įgyvendinant projektą taip pat bus sušauktas ***vienas renginys***, kuriame dalyvaus politikos formuotojai, techniniai ekspertai ir pilietinės visuomenės suinteresuotieji subjektai, kad pasikeistų nuomonėmis, išnagrinėtų praktinius būdus, kaip daryti pažangą, ir sustiprintų bendrą supratimą apie nusiginklavimo politinius, teisinius ir techninius aspektus regioniniame kontekste. Juo taip pat bus išnagrinėtas regioninio nusiginklavimo MNG srityje sekos nustatymas ir paskatos.

Taikus bendradarbiavimas

Įgyvendinant projektą bus atliekami tyrimai siekiant išnagrinėti būdus sumažinti regiono nepasitikėjimą ir padidinti pasitikėjimą, susirūpinimą keliančius saugumo aspektus susiejant su bendradarbiavimu grindžiamais nekariniais metodais. Vykdant šį darbą bus atsižvelgiama į bendrą pažeidžiamumą visame regione ir vertinama, kaip bendradarbiavimu grindžiamos sistemos gali padėti didinti stabilumą ir mažinti kliovimosi atsakomosiomis prievartos priemonėmis mastą. Atliekant analitinį darbą bus nagrinėjami konceptualūs regioninio bendradarbiavimo metodai, sudarantys sąlygas saugiai, atsakingai ir teisingai dalytis žiniomis, infrastruktūra ir pajėgumais siekiant taikių mokslinių ir technologinių tikslų, remiantis atitinkama tarptautine ir regionine patirtimi.

Bus identifikuojami, plėtojami ir remiami nuolatiniai regioninio mokslinio ir politinio bendradarbiavimo kanalai, kad būtų puoselėjamas akademinių, mokslinių tyrimų ir politikos bendruomenių, taip pat pilietinės visuomenės dialogas, skatinant bendradarbiavimą, keitimąsi žiniomis ir į ateitį orientuotas diskusijas dėl branduolinės energijos naudojimo taikiais tikslais ir pasitikėjimo stiprinimo pasitelkiant mokslą.

Pagal šią veiklos kryptį, įgyvendinant projektą bus paskelbtas ***vienas tyrimų dokumentas*** – jame bus apibrėžtos konceptualios regioninio bendradarbiavimo programos, kuriomis būtų remiamas saugus, atsakingas ir teisingas taikių mokslinių ir technologinių pajėgumų naudojimas, remiantis atitinkama tarptautine ir regionine patirtimi, įskaitant esamus zonomis be MNG grindžiamus susitarimus. Atliekant tyrimus bus nustatomos sutartimis grindžiamos programos arba skaidrumo priemonės, kuriomis būtų mažinamas nepasitikėjimas ir didinamas pasitikėjimas, regioninį saugumą susiejant su ginklų neplatinimu, sprendžiant bendro pažeidžiamumo klausimus ir mažinant priklausomybę nuo militarizuotų sprendimų.

Įgyvendinant projektą taip pat bus surengta ***viena apskritojo stalo diskusija***, kurioje dalyvaus akademinės, mokslinių tyrimų ir politikos bendruomenių atstovai, kad būtų skatinamas mokslu grindžiamas bendradarbiavimas, keičiamasi geriausios praktikos pavyzdžiais ir nagrinėjami pasitikėjimo stiprinimo metodai bei bendros tyrimų iniciatyvos, susijusios su branduolinės energijos naudojimu taikiais tikslais ir bendrais regioniniais iššūkiais. Bus tiriami pagrindiniai veiksniai, įskaitant konkurenciją dėl išteklių, ypatingos svarbos infrastruktūros saugą, pažangiausias technologijas ir energijos poreikius, susijusius su sveikata, energija, maistu, vandeniu ir aplinkos saugumu, taip pat nagrinėjami bendradarbiavimo mechanizmai, taikytini reaguojant į šiuos veiksnius.

Tikrinimas ir garantijos

Įgyvendinant projektą bus vertinami esami ir galimi nauji mechanizmai, aktualūs teritorijos be MNG Artimuosiuose Rytuose sukūrimui, atsižvelgiant į konkrečias regiono galimybes ir politines sąlygas. Tai apims teisinių, techninių ir institucinių iššūkių, susijusių su užtikrinimu, kad su didesne platinimo rizika susijusi veikla išliktų išimtinai taiki ir neprisidėtų prie MNG keliamos rizikos, nagrinėjimą.

Projektu bus remiamas į regioną orientuotas politikos, teisės ir techninių sričių ekspertų bendradarbiavimas, kad būtų galima aptarti tikrinimo poreikius, pasitikėjimo stiprinimo metodus ir įgytą atitinkamą tarptautinę ir regioninę patirtį, siekiant nustatyti Artimųjų Rytų kontekste tinkamus metodus.

Projektu taip pat bus sudarytos palankesnės sąlygos diplomatinių, techninių ir teisinių bendruomenių struktūrizuotam, į politiką orientuotam bendradarbiavimui siekiant išnagrinėti būsimos teritorijos be MNG tikrinimo koncepcijas. Ši veikla padės geriau suprasti tikrinimo keliamus iššūkius, ją vykdant bus skatinamas tarpdalykinis dialogas ir nagrinėjamas galimas įtvirtintų ir naujų priemonių bei praktikos vaidmuo remiant skaidrumą ir reikalavimų laikymąsi.

Įgyvendinant projektą bus stiprinami pajėgumai pasitelkiant ekspertų forumus, kuriuose dalyvautų TATENA, OPCW bei BWC-ISU ir CTBTO atstovai, ir pasitelkiant kitus atitinkamus regioninius modelius, kad būtų galima aptarti regioninius tikrinimo poreikius ir pasitikėjimo stiprinimo priemones.

Pagal šią veiklos kryptį, įgyvendinant projektą bus parengtas ***vienas tyrimų dokumentas ir viena informacijos suvestinė***, kuriuose bus nagrinėjami esami ir galimi tikrinimo mechanizmai, aktualūs teritorijos be MNG Artimuosiuose Rytuose sukūrimui, ypač daug dėmesio skiriant teisiniams, techniniams ir instituciniams aspektams, kurie yra būdingi regioniniam kontekstui. Įgyvendinant projektą taip pat bus surengtas ***vienas pajėgumų stiprinimo praktinis seminaras***, kuriame dalyvaus diplomatijos, techninių sričių ir teisės ekspertai, siekiant didinti regioninį supratimą apie tikrinimo keliamus iššūkius, skatinti tarpdalykinį dialogą ir išnagrinėti būsimai teritorijai be MNG taikytinus pasitikėjimo stiprinimo metodus.

Numatomi suinteresuotieji subjektai

Siūlomu projektu bus prisidedama prie regioninio ir tarptautinio masto nusiginklavimo, ginklų neplatinimo ir ginklų kontrolės pastangų. Jis bus grindžiamas ankstesniame etape sukurtu tinklu ir jį vykdant tas tinklas bus išplėstas, išlaikant veiklos tęstinumą su esamais partneriais ir kartu išplečiant bendradarbiavimą, kad būtų sustiprinta regioninė atsakomybė ir atsižvelgta į naujas nuomones šioje srityje. Šis projektas skirtas, be kita ko:

— politikos formuotojams ir diplomatams, sprendžiantiems nusiginklavimo, ginklų neplatinimo ir ginklų kontrolės klausimus regione ir už jo ribų. Ši grupė apima regioninius bei tarptautinius pareigūnus ir asmenis, vykdančius veiklą regioninėse ir daugiašalėse platformose, pavyzdžiui, NPT, CWC ir BWC šalių susitikimuose ir peržiūros konferencijose, TATENA generalinėse konferencijose ir AR TBMNG konferencijoje;

— regioniniams ekspertams iš vyriausybinių agentūrų, universitetų, mokslo tiriamųjų įstaigų ir analitikų centrų;

— tarptautiniams saugumo tyrėjams, kurie daugiausia dėmesio skiria ginklų kontrolei ir nusiginklavimui, susijusiam su branduoliniais, cheminiais ir biologiniais ginklais ir jų siuntimo į taikinį priemonėmis Artimuosiuose Rytuose, taip pat tokioms temoms kaip AR TBMNG ir regioninis saugumas ar besiformuojančios technologijos;

— mokslininkams, specialistams, ankstyvosios karjeros ekspertams ir specializuotoms pilietinės visuomenės organizacijoms Artimuosiuose Rytuose, vykdantiems su AR TBMNG susijusią veiklą, kuria prisidedama prie tokios teritorijos kūrimo.

Poveikis

Siūlomas projektas bus vienintelė platforma, skirta tik su AR TBMNG susijusiems tyrimams skatinti, lengvinti ir vykdyti. Pagal jį vykdomos veiklos ir jo rezultatų įgyvendinimo tikslas – nustatyti strategijas, kuriomis būtų užkirstas kelias MNG platinimui regione ir jis sustabdytas, remti teritorijos be MNG iniciatyvą ir užtikrinti sutarties dėl teritorijos be MNG tvarumą, kai ji bus baigta rengti. Be to, projektu bus daroma pažanga siekiant tikslų, suderintų su Europos Sąjungos (ES) prioritetais, išdėstytais ES kovos su masinio naikinimo ginklų platinimu strategijoje. Tarp šių prioritetų – regioninių saugumo susitarimų ir ginklų kontrolės procesų skatinimas, partneryščių ir bendradarbiavimo užmezgimas, užtikrinimas, kad būtų geriau laikomasi tokių daugiašalių sutarčių kaip NPT, CWC ir BWC, ir šių sutarčių visuotinimas, internalizacija, indėlis į specializuotų ekspertų tinklų ir bendruomenių plėtrą regione, ginklų neplatinimo normų stiprinimas ir darbas siekiant užkirsti kelią susirūpinimą keliančioms ginklų platinimo iniciatyvoms, atgrasyti nuo jų, jas sustabdyti arba panaikinti. Projektu taip pat bus šalinamos pagrindinės priežastys ir skatinamas bendras saugumas ir stabilumas Artimuosiuose Rytuose – jų saugumas ir stabilumas yra glaudžiai susiję su Europos saugumu.

Tvarkaraštis

Siūlomas 36 mėnesių trukmės projektas bus pradėtas 2026 m. liepos mėn. viduryje. Siūlomo projekto įgyvendinimą numatoma užbaigti 2029 m. liepos mėn.

Bendradarbiavimas su ES ir matomumas

ES jau ilgą laiką aktyviai remia AR TBMNG iniciatyvą. Jos pasiryžimą rodo ilgalaikės pasitikėjimo stiprinimo iniciatyvos, seminarai ir ES finansuojami projektai. Visu projekto įgyvendinimo laikotarpiu UNIDIR bendradarbiaus su ES ir aktyviai palaikys ryšius su ES išorės veiksmų tarnyba (ji yra pagrindinė dialogo partnerė), taip pat su ES nuolatinėmis delegacijomis Jungtinėse Tautose Ženevoje, Vienoje ir Niujorke. Bus skelbiama rašytinė medžiaga pagal ES matomumo gaires, be to, ES bus matoma visuose UNIDIR bendrai organizuojamuose renginiuose – be kita ko, jos atstovai teiks įžangines ir (arba) baigiamąsias pastabas, moderuos renginius arba prisidės kaip ekspertai. Jeigu ES neprašys kitaip, UNIDIR imsis visų būtinų priemonių, kad viešai paskelbtų, jog projektą finansavo ES, ir pabrėžtų ES vaidmenį vykdant šį veiksmą. ES dalyvavimui pripažinti ir jos matomumui užtikrinti bus naudojama ES emblema ir teiginiai apie finansavimą. Taip bus užtikrinta, kad ES finansinė parama šiam veiksmui būtų matoma, skaidri ir tinkamai paženklinta.

Įgyvendinantysis subjektas ir partneris

UNIDIR yra savarankiškas JT sistemoje veikiantis institutas, teikiantis nepriklausomus tyrimus, susijusius su neatidėliotinais pasauliniais uždaviniais nusiginklavimo, ginklų kontrolės ir tarptautinio saugumo srityse; taip jis siekia skatinti įtraukų dialogą, kad būtų randami kūrybiški ir veiksmingi sprendimai. Instituto istorija, tyrimai ir darbas, susiję su AR TBMNG, prasidėjo dar XX a. dešimtajame dešimtmetyje.

UNIDIR palaiko tvirtus ir patikimus santykius ir bendradarbiauja su Artimųjų Rytų valstybėmis ir regioninėmis organizacijomis. Pripažįstama, kad UNIDIR atliekami tyrimai yra neutralūs, objektyvūs ir nešališki.